

«Als perifèrics, les editorials ens exigeix un grau de qualitat suplementari»

Pere Morey, nascut el 1941 a Palma, és autor de nombrosíssimes obres de **literatura juvenil**, algunes d'elles centrades en la **història** de les nostres Illes -sempre marcada per les lluites-, des dels temps dels foners fins al s. XIX. Acaba de publicar la novel·la *El sol mai no es pon... sobre els meus fills* a la col·lecció "El Corsari" de La Galera.

MARIA GOMILA PERE

- Des de principis dels anys 80 publicau obres dirigides a un públic infantil i juvenil; per què?

Us asseguro que no ho faig a posta, jo escric els llibres que m'agradaria llegir, i em surten així. Les meves narracions i novel·les són per a joves de qualsevol edat. A més, no sé perquè la gent diu «infantil i juvenil» com si fos una sola cosa, que de fet són dos sostres distints. L'infant es creu qualsevol cosa; el jove ja té capacitat crítica. Els dos conserven la capacitat d'entusiasmar-se, però les meves obres són per lectors amb «ús d'amor».

- Sou també lector de literatura juvenil?

M'agraden els autors que se poden llegir als 13, als 23, i així fins al 103, i és que la literatura juvenil és aquella que TAMBÉ agrada als joves.

- Així, teniu l'ambició -pensant que cada escriptor sempre té les seves pròpies ambicions- que les vostres

novel·les també puguin ser d'interès per a un públic adult, com els clàssics infantils *El petit príncep*, *Joan Salvador Gavina* o *Alicia en terra de meravelles*.

- Recentment, el professor de Història Contemporània Antoni Marimon va presentar el meu darrer llibre sobre les guerres de Cuba i Filipines, *El sol mai no es pon... sobre els meus fills*. Començà dient que, d'al·lot, ja llegia les meves novel·les -*Pedres que suren*, *L'Anell de Boken-Rau*...- i que li havien atiat el seu interès per la Història. Quan digué que també s'havia engrescat amb la que presentava vaig pensar que era el millor compliment que m'havien fet en molta estona. Jo sempre escric per a l'home de 58 anys que som i per al jove de 15 que mai no he volgut deixar de ser. Pels que es veu, els meus lectors s'ajusten prou bé a aquesta definició.

- Trobau que és necessari que la gent jove, durant la seva diguem-ne formació, llegeixi llibres especialment fabricats per a ells, en lloc d'autors

clàssics com per exemple Verne o Stevenson, o rondalles?

- Verne o Stevenson són apassionants, però em demano si el missatge que donen és el que ens cal ara mateix. Jo em poso molt content quan sé que a un Institut «recepten» un llibre meu perquè espero que podré empeltar a un jove o dos algun dels valors que em semblen necessaris per a la nostra terra i la nostra Terra, per a la nostra nació catalana i la nostra condició de tripulants de l'«Spaceship Earth», segons la meravellosa expressió d'Asimov, i és que per a mi escriure és, a més, un acte de servei, una forma de paternitat.

- Per quin motiu voleu dar sempre un «missatge ètic» (amor a la pròpia terra, amistat, fidelitat a uns principis, etc.) en cadascun dels vostres llibres? No hi ha el perill que, d'aquesta manera, les vostres obres puguin ser considerades pamflets?

- Es diu pamflet a un text violent, amarat de falsedat i fal·làcia. (per exemple l'ABC). Jo vaig aprendre de Gandhi a barrejar la fermesa i la revolta amb el somris i la ironia. És per això que si m'acusés de pamfletari una persona pertanyent a un nacionalisme defensiu (com és el català) ho consideraria com una greu ofensa. En canvi si m'ho digués un nacionalista agressiu (com és l'espanyolista) em sentiria molt honorat, perquè si els enemics del meu poble s'enrabien pel que escric és que porto el rumb correcte: són com una brúixola que sempre senyalés el sud. De tota manera, si substitueixes la paraula «pamflets» per «manifests» estaré completament d'acord amb el teu plantejament.

- No creis que cada obra literària hauria de tenir tantes lectures i interpretacions literàries com lectors?

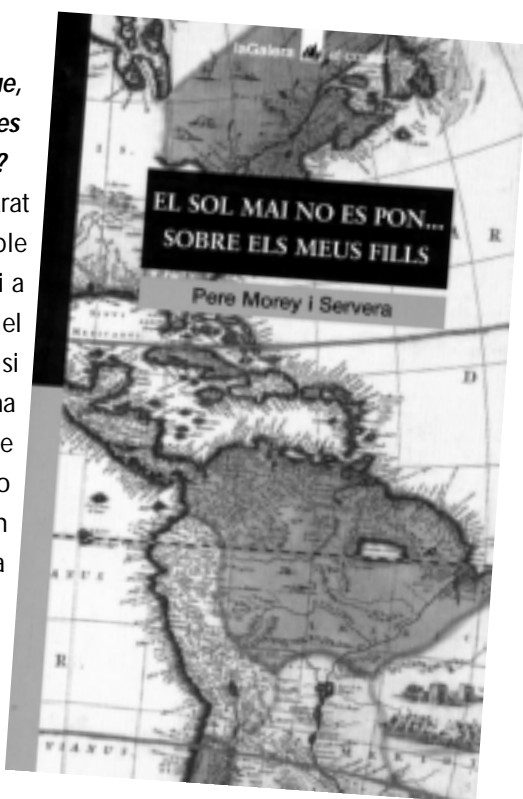
- Les té, fins i tot amb el mateix lector si la rellegeix al cap d'un temps. Com vaig dir enguany al pregó de la Fira del Llibre, «un llibre és una botella màgica que mai no es buida, i a més, el seu vi canvia de gust tot el temps». L'alquímia lector-text depèn d'una munió de factors: el seu context extern, físic, espiritual, cultural; del seu estat d'ànim, grau de formació i d'informació a cada moment... És com l'alquímia tradicional, que depenia fins i tot de la posició dels estels (vegeu *El temple i l'arquitecte*).

- Creis que la joventut llegeix poc? I els catalans, en general?

- Sempre es llegeix massa poc, i el jovent no sap el que es perd, perquè «cada dia és el darrer». Si poguéssim substituir

► **«Algun escriptor pateix el síndrome de l'anxaneta: s'enfila potejant els altres, però el públic s'adona que és el més petit de tots»**

cada Gameboy -que no aporta res- per un llibre -que pel cap baix aporta mots- tindríem una societat molt més civilitzada, espiritualment rica i feliç. De tota manera, sembla que l'índex de llibres venuts per mil habitants és més alt als Països Catalans que a la resta de l'Estat.

- Què ens podeu explicar de la vostra darrera obra, *El sol mai no es pon... sobre els meus fills*?

- És una novel·la històrica d'aventures, molt cinematogràfica però totalment fidel als fets i personatges històrics que hi surten. El títol ja és un avenç del contingut, perquè és el revers de la frase de Felip II «El sol mai no es pon sobre els meus dominis». És la crònica de la posta del sol imperial a Cuba i Filipines, contada des del punt de vista dels que la sofreixen, dos joves d'Andratx, que no voldrien altra cosa que conrear la seva rota, o entrar tabac de contraban, tot per tal de tirar endavant la família. La figura de Na Beleta, la germana malaltissa dels protagonistes, és una metàfora de Mallorca. Dels dos germans, en Jordi és caçador, aventurer, arriscat, i es posa contentíssim quan al sorteig li toca anar a la guerra, que s'imagina com una gran cacera. En Ramon és reflexiu, curiós, responsable; es presenta voluntari a canvi del fill de una família rica, per tal de treure sa família de la misèria. Llavors van a parar un a cada escenari bèl·lic, la qual cosa em permet explicar les dues campanyes. Vaig escollir Andratx pels seus vincles amb Cuba i perquè

les obres de Baltasar Porcel -el nostre realista màgic, com Cortázar- li han arribat a donar una aura novel·lesca. És com el cas de Santanyí, on hi vaig situar *El llaüt de vela negra* pel seu caràcter de lloc dur, èpic, fronterer.

- És difícil ser escriptor en català? I publicar?

- No és difícil escriure en l'idioma en el que sents, estimes i somies. Ara, des del punt de vista econòmic; és una follia. Jo podria escriure directament en anglès, em diuen els americans als

quals dono conferències cada mes, i guanyaria molt més pistrincs -i en dòlars, a més-, però ja està clar que no ho faig per un interès econòmic. La meua mare no és la dona més bella, ni la més rica, ni la més llesta del món, però és mumare. Me passa el mateix amb el català, i el mateix succeiria si aquesta fos el castellà, el búlgar o el swahili. Amb un afegit: la nostra llengua està malalta, amenaçada, i cada llibre que es publica ve a ser «un altre tassó de llet per na Beleta». És més difícil publicar si no ets un consagrat -afegiu una «y» a aquesta paraula i tindrà encara més sentit- o si estàs fora del circuit acadèmic-literari-jurat de premis. Penso que a nosaltres els perifèrics se'n exigeix un grau de qualitat suplementari per passar el nivell d'acceptació per les editorials, mentre que hi ha autors als quals se'ls publicaria fins i tot la llista de la compra.

- El fet d'estar sempre viatjant per tot el món us ha servit per enriquir la vostra literatura?

- I tant! Per una banda em permet descriure els escenaris amb més fidelitat sensorial: els colors, els sabors, les flaires, les menges, les remors... Això m'ha succeït a *El sol mai no es pon... Mai no moriràs, Gilgamesh!*, *El llaüt de vela negra* i molts d'altres llibres i narracions. Per una altra banda, viatjar m'ha permès comprar llibres sobre la geografia, la història, la literatura dels països que he visitat. Això és especialment coneixedor a *El sol...*, perquè vaig poder llegir les cròniques de les guerres des del punt de vista dels cubans i els filipins. I no vulgueu saber com posen el general Weyler, que per més ironia va néixer al carrer de la Pau, a la Ciutat de Mallorca.

- Al pregó de la Fira del Llibre d'enguany vàreu dir que «un llibre fa lliure qui el llegeix». Podeu explicar aquesta afirmació?

Un llibre té forma de porta, i ho és: una porta

encantada que permet escapolar-se de qualsevol lloc i circumstància. Quan veig la gent que s'està morint d'oi a una sala d'espera o a un mitjà de transport em venen ganes de galtejar-los i alhora em fan molta de pena, perquè no saben que si obrin un llibre, als poc segons poden estar navegant en una galera (*El llaüt de vela negra*), o cavalcant cap al Nil (*Allò que conta el vent del desert*), o entre els braços d'una persona encantadora (*El temple i l'arquitecte*)... o aprenent coses.

- I, si un llibre fa lliure a qui el llegeix, quin efecte produeix en qui l'escriu, en el vostre cas?

- Un escriptor és un demiürg, un petit déu que crea móns i personatges, fa quasi reals desigs i aventures que mai no li passaran de debò... o conservarà, embellits, els seus propis records. Sap que pot emocionar els lectors, enganyar-los per sorprendre'ls millor, els pot fer riure i angoixar... Un dels comentaris que més m'agrada sentir és «A l'escena tal del teu llibre X vaig fer una plorada!». I és que és més fàcil fer riure que no emocionar fins al punt de fer espirar els ulls.

- Quins autors catalans actuals, tan de la literatura adulta com infantil, us interessen més?

- Els que fan córrer les fites o incorporen nous corrents: Jaume Fuster, (el nostre Tolkien), Pere Calders (el nostre Dahl), Mercè Rodoreda (la veu de «Das Ewigweibliche», l'Etern Femení)... Si t'hi fixes, veuràs que tots els que he esmentat ja s'han mudat al Parnàs, i és que no vull parlar dels vius, perquè si me'n deixava algun sense voler me sabria molt de greu ofendre'n cap per omissió.

- Com estaven la situació social i el panorama literari catalans a l'època en què vàreu començar a escriure?

- Podríem dir que a l'adolescència; havíem d'aprendre la llengua a cursos nocturns, teníem un enemic extern comú, i això ens unia. Ara el mateix enemic emprava armes més subtils i fomenta la desunió, com la beneitura del «mallorquí sí; català, no». I, com que és una bajanada, els bajans s'ho creuen encantats. Per desgràcia, l'animal humà, més que dels micos, sembla provenir dels llops, que col·laboren per caçar, però llavors es barallen entre ells. Als humans els motiva més l'odi que l'amor; necessiten un enemic, i si no el tenen fora del seu grup, se'l cerquen dedins. Una manifestació d'aquesta característica és l'actual síndrome de l'anxaneta, que pateix algun escriptor que menysprea els seus col·legues i s'enfila potejant els altres. Quan és a dalt de tot, emperò, el públic s'adona que és el més petit de tots els que formen la torre. És per això que dic que els castellers són una metàfora social. ■